

Саприкіна Т. Г. Вчитель в інклюзивному класі / Т. Г. Саприкіна // Система надання освіти дітям з особливими освітніми потребами в умовах сучасного закладу : Збірник за матеріалами VI Всеукр. науково-практичної конференції (12 грудня 2018 року). – Лисичанськ : ВП «Лисичанський педагогічний коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка» – Лисичанськ : ФОП Чернов О. Г. – 2018. – С. 193–194.

В статті розглянуто принципи організації інклюзивного навчання та проблеми формування професійної компетентності педагога інклюзивного класу.

Ключові слова: вчитель, інклюзивна освіта, діти з особливими потребами.

ВЧИТЕЛЬ В ІНКЛЮЗИВНОМУ КЛАСІ

Саприкіна Т.Г.,

викладач загальної педагогіки і психології, вчитель вищої категорії

ВП «Лисичанський педагогічний коледж

ЛНУ імені Тараса Шевченка»

м. Лисичанськ

Право на рівний доступ до якісної освіти є невід’ємним правом кожної дитини, яке закріплене в основному законі України – Конституції України, інших законодавчих документах. Особливо це важливо, коли йде мова про дітей з особливими потребами в навчанні, для яких донедавна була лише одна можливість отримати освіту – у спеціальних навчальних закладах або за індивідуальною формою навчання, тобто, вдома. Якою ж має бути якісна освіта для дітей з особливими освітніми потребами?

Необхідними умовами для отримання якісної освіти для дітей з особливими потребами є вміння педагога здійснювати індивідуалізацію та диференціацію навчального процесу, оцінювати розвиток дитини на основі об’єктивних спостережень за її розвитком, розробляти індивідуальні навчальні програми, тісно співпрацювати з батьками дитини та іншими фахівцями.

Організація інклюзивного навчання вимагає пристосування до потреб дитини не тільки приміщення, облаштування робочого місця, програмно-методичного забезпечення, а й змін у свідомості самого учителя.

Етичні проблеми в діяльності вчителя мають важливе значення для його ефективної роботи. Основним завданням вчителя інклюзивного класу є забезпечення нормального ходу психічного розвитку дитини, тому він повинен здійснювати свою діяльність, враховуючі насамперед інтереси школяра, надаючи можливість розвитку його особистості. Тому головним етичним принципом всієї професійної діяльності вчителя повинен бути принцип, який ще Гіппократ сформулював стосовно до лікарської етики – «не нашкодь».

У традиційній педагогіці ролі вчителя у порівнянні з роллю учня надається значно більш значення. Але головною задачею вчителя в інклюзивному класі є облегшення і одночасно стимулювання процесу вчення для учня, тобто його вміння створювати відповідну інтелектуальну та емоційну атмосферу в класі, атмосферу психологічної підтримки.

Навчання повинно будуватися таким чином, щоб воно відповідало тій послідовності, у якій перед дітьми виникають ті чи інші проблеми. Коли школяр зрозумів для себе сенс проблеми, роль вчителя полягає в тому, щоб створити вільну і невимушену атмосферу, яка буде стимулювати учня до її вирішення. Психологи вважають, що вчитель зможе створити в класі необхідну атмосферу, якщо він буде керуватися такими принципами.

1. З самого початку і протягом всього навчального процесу вчитель повинен демонструвати дітям свою повну до них довіру.

2. Він повинен допомагати учням у формулюванні та уточненні цілей і задач, які поставлені як перед всім класом, так і кожною дитиною окремо.

3. Він повинен пам'ятати, що у школярів існує внутрішня мотивація до навчання.

4. Він повинен бути для учнів джерелом різнобічного досвіду, людиною, до якої завжди можна звернутись за допомогою, якщо виникнуть труднощі у рішенні тієї або іншої задачі.

5. Важливо, щоб у такій ролі вчитель виступав для кожного учня, в тому числі і для дитини з особливими потребами.

6. Він повинен розвивати у собі вміння відчувати емоційний настрій класу, дітей з особливими потребами і приймати їх.

7. Він повинен бути активним учасником групової взаємодії.

8. Він повинен щиро виражати в класі свої почуття.

9. Він повинен прагнути до досягнення емпатії, яка дозволяє розуміти емоції та почуття кожного школяра, особливо це стосується учнів з особливими потребами.

10. А щоб краще було дотримуватись цих принципів, вчитель повинен добре знати самого себе.

Зміст, форми та методи навчально-виховної роботи в інклюзивному класі мають бути корекційно спрямованими. Це означає, що кожна тема, яку вивчають діти, кожен метод, використаний учителем, повинні сприяти не лише засвоєнню знань, умінь і навичок, формуванню поведінки, а й спрямовуватися на виправлення вад розвитку (залежно від нозології). Дуже важливими моментами у роботі з такими дітьми є правильно обраний темп роботи, повторюваність, поглиблений індивідуальний та диференційований підхід, опора на здібності дитини, які є більш розвиненими, а також забезпечення обережності навчального процесу, щоб уникнути перевантаження і без того вразливої нервової системи.

У взаємодії вчителя з дітьми, у співпраці з ними важливе значення мають словесні впливи вчителя на учнів, які можна поділити на три види: організуючі (інструкція, настанова, порада, попередження помилок в роботі, тощо); оціночні (похвала, критичне повчання, товариська посмішка,

осудження та ін.); дисциплінуючі (зауваження-ствердження, зауваження-запитання, звіщення інтонації, тощо). Якщо вчитель працює зі школярами з особливими потребами і має високий рівень розуміння особистості дитини, репертуар його словесних впливів значно ширше. Він практично не використовує прямих впливів, таких, які містять негативні оцінки (нравоповчання, нотації) і прямі дисциплінарні впливи (наказ, команда).

Тільки при правильних взаємовідносинах можна вчити і виховувати. Не лякати, не лестити та задобрювати, а зрозуміти та підбирати особливий ключик до кожного.

Література

1. Іляшенко Т. Д. Чому їм важко вчитися? – Київ: «Видавництво «Початкова школа», 2003.
2. Исаев Д. Н. Психосоматические расстройства у детей. – СПб., 2000. – 512с.
3. Фридман Л. М., Кулагина И. Ю. Психологический справочник учителя. – М.: Просвещение, 1991. – 288 с.